

Synshemmede Akademikere

postboks 5911 Majorstuen
0308 Oslo

Til kunnskapsdepartementet
1. februar 2011

HØRINGSUTTALELSE TIL FORSLAG TIL NY FORSKRIFT OM UTDANNINGSSTØTTE

Synshemmede Akademikere avgir med dette vår høringsuttalelse til forslag om endringer i forskrift om studiestøtte.

Vi er en landsomfattende forening av blinde og svaksynte som er i eller har tatt høyere utdanning. En rettferdig studiefinansieringsordning for funksjonshemmede har vært en av våre viktigste kampsaker helt fra foreningen ble stiftet i 1983. Vi er derfor svært glade for at studiefinansiering for funksjonshemmede endelig blir satt på dagsorden. Vi er imidlertid ikke udelt positive til utformingen av forskriften. Nedenfor vil vi kommentere forskriften generelt og de enkelte forslagene spesielt.

Generelle kommentarer

Når regjeringen nå innfører en sterkt forbedret utdanningsstøtte for funksjonshemmede studenter er det i tråd med hva Synshemmede Akademikere har jobbet for en hel generasjon. Endringene vil ha flere positive virkninger for vår gruppe.

For det første vil funksjonshemmede studenter nå få muligheten til å finansiere studiene fra den samme kilden som andre studenter benytter seg av. Dette er i tråd med prinsippet om sektoransvar som sier at den instansen som har ansvar for et tilbud til befolkningen generelt også skal ha det samme ansvaret for funksjonshemmede. De endringene som departementet foreslår vil blant annet medføre at funksjonshemmede studenter ikke lenger vil være avhengige av en godkjenning fra NAV for å kunne gjennomføre et studieløp. Et fritt studievalg vil dermed bli en realitet også for funksjonshemmede.

For det andre vil de foreslåtte endringene føre til at funksjonshemmede studenter inkluderes bedre i studentmassen. Ordningene som nå innføres tar høyde for at studenter er en uensartet gruppe.

Synshemmede Akademikere er også svært glade for at departementet ser ut til å legge til grunn en relasjonell og ikke en medisinsk forståelse av funksjonshemming. For synshemmede og mange andre grupper av funksjonshemmede er det de funksjonshemmende barrierene som forsinker oss i studiene, ikke vår medisinske tilstand. Vi er selvsagt oppmerksom på at det finnes grupper som blir forsinket grunnet medisinske forhold. Imidlertid ser vi det slik at slike forsinkelser primært bør kompenseres gjennom støttordninger i folketrygden.

Dersom en hadde valgt en medisinsk forståelsesmåte ville det hatt store negative konsekvenser for vår gruppe. Da ville vi hatt valget mellom å ikke bruke ordningene eller å gå med på at det er den medisinske tilstanden i seg selv som forsinker oss. I sistnevnte tilfelle ville vi ha mistet vår troverdighet i kampen mot diskriminering og for likestilling av funksjonshemmede studenter.

Synshemmede Akademikere er imidlertid ikke fornøyd med måten sentrale begreper er brukt på i forslaget til forskrift. Den måten departementet definerer begrepet "nedsatt funksjonsevne" på er ikke i tråd med den relasjonelle forståelsen som departementet tidligere har sagt skal legges til grunn. Departementet er faktisk alene om den definisjonen som er valgt. Når vi så leser forslaget til ny forskrift i sin helhet sitter vi igjen med et inntrykk av at departementet i flere av paragrafene legger til grunn en medisinsk forståelsesmåte. Helhetsinntrykket blir da innkonsekvent og forvirrende. I vår uttalelse vil vi imidlertid tolke departementet slik at det er en relasjonell forståelsesmåte som legges til grunn. Vi viser også til høringsnotatet til forslag om endringer i forskrift om tildeling av utdanningsstøtte sendt ut på høring 2008. Her sier departementet klart at det er en relasjonell definisjon som legges til grunn. Departementet viser også til ot.prp 44 2007-2008 der begrepene "nedsatt funksjonsevne" og "funksjonshemming" blir definert. På bakgrunn av dette ønsker vi at departementet bruker begrepet "funksjonshemming" i stedet for "nedsatt funksjonsevne" konsekvent gjennom hele forskriften og at begrepet "funksjonshemming" defineres første gang det forekommer. En operasjonalisert definisjon kan da bli slik: Med "funksjonshemming" menes at søkeren er funksjonshemmet i studiesituasjonen fordi læringsmiljøet ved lærestedet eller studiesituasjonen generelt ikke er tilpasset søkerens nedsatte funksjonsevne.

Synshemmede Akademikere reagerer også på departementets bruk av eksempel på krav til dokumentasjon av funksjonshemming. En legeerklæring vil være godt egnet til å redegjøre for enkeltindividers medisinske tilstand og diagnose. Den egner seg imidlertid svært dårlig til å redegjøre for de funksjonshemmende barrierene som studenter møter i studiesituasjonen og på lærestedet. Her legger departementet faktisk til grunn en medisinsk forståelse og ikke en relasjonell. Departementet burde heller vist til dokumentasjon fra instanser som kan dokumentere funksjonshemming. Som eksempel kunne en brukt hjelpemiddelsentral for dokumentasjon av manglende hjelpemidler, Norsk lyd- og Blindeskriftbibliotek for dokumentasjon av manglende litteratur eller produsenter av E-læringssystemer for dokumentasjon av manglende universell utforming.

På bakgrunn av det som sies i forrige avsnitt foreslår Synshemmede Akademikere at krav til dokumentasjon eksemplifiseres i selve forskriftsteksten. Det må da også klargjøres at eksemplene ikke skal oppfattes som en uttømmende liste. Siden det ikke har blitt gjort en egen utredning av de endringsforslagene som foreligger har Lånekassen ikke andre forarbeider å forholde seg til enn de foreliggende motivene til forskriftsteksten. I statsbudsjettet side 190 kommer det fram at den ordningen som nå gjelder for funksjonshemmede studenter har fungert godt. Imidlertid vil saksmengden antakelig øke vesentlig etter at de nye endringene er gjennomført. Når Lånekassen skal tolke forskriften vil vi få en dreining i retning av rent medisinske kriterier som inngangsbillett til de nye ordningene.

til § 8.7

Vi foreslår at "nedsatt funksjonsevne" erstattes med "funksjonshemming".

Begrunnelsen følger av det vi skriver under generelle kommentarer om begrepsbruk. Det er studenter som møter funksjonshemmende barrierer dette gjelder. Vi vil fremheve spesielt at mange kan ha problemer med å få sommerjobb grunnet at dette er korttidsjobber der det kan være vanskelig å få på plass tilrettelegging på kort varsel. I mange tilfeller kan diskriminering og fordomsfulle holdninger hos arbeidsgiverne være årsaken til at en ikke klarer å skaffe seg slike jobber. Det kan også hende at en rett og slett må bruke sommeren på å forberede neste semester med hensyn til å skaffe seg egnet bolig eller faglitteratur.

til § 9.3

Innledningen til paragrafen kan lett tolkes slik at Lånekassen ikke er forpliktet til å vurdere alle søknader om å komme inn under denne ordningen. Vi regner med at innvilgelse av slike søknader er enkeltvedtak, og at det derfor vil være i strid med forvaltningsloven å ikke vurdere alle søknader. Dessuten gir setningen slik den står nå et inntrykk av at dette ikke er en rettighet selv om kravene skulle være oppfylt.

Vi foreslår også her at "nedsatt funksjonsevne" erstattes med "funksjonshemming".

Begrunnelsen følger direkte av det vi skriver om begrepsbruken under generelle kommentarer. Vi vil videre understreke at for flere grupper funksjonshemmede er det forhold utenfor lærestedet som forsinker oss i studiene. For at slike forhold skal kunne komme i betraktning når søkeren vurderes har vi derfor nevnt studiesituasjonen generelt i definisjonen. Vi viser til det vi skriver om dokumentasjonskrav under generelle kommentarer når det gjelder eksempler på slike utenforliggende forhold.

til § 46.1

Vi foreslår også her at begrepet "nedsatt funksjonsevne" erstattes av begrepet "funksjonshemming".

Begrunnelsen følger også her av det vi skriver under generelle kommentarer.

til § 46.2

I tråd med det vi skriver under generelle kommentarer og § 9.3 foreslår vi at "nedsatt funksjonsevne" erstattes med "funksjonshemming". Videre vil vi understreke viktigheten av at stipendet gis på det punktet i studieløpet der forsinkelsen oppstår og ikke nødvendigvis etter at søkeren er blitt innvilget støtte til ett års forsinkelse på ordinære vilkår. Både når det gjelder manglende litteratur, hjelpemidler og mangelfulle E-læringssystemer kan situasjonen skifte fra semester til semester.

Avsluttende kommentarer

Som vi alt har nevnt tror vi at forslaget til forskrift vil bli vanskelig for Lånekassen å tolke slik det nå foreligger. Problematikken rundt studiefinansiering for funksjonshemmede ville etter vår mening stått seg på at departementet hadde foretatt en utredning av feltet. Da kunne departementet og representanter for involverte parter ha drøftet forslag til endringer i ro og mak, og en ville ha ent opp med en gjennomarbeidet ordning. Slik situasjonen nå er vil det antakelig gå flere år før de nye ordningene blir innarbeidet og virker etter hensikten. Synshemmede Akademikere vil imidlertid ikke foreslå en utredning som vil forsinke innføringen av de nye ordningene. Vi vil i stedet oppfordre departementet til å gjennomføre de endringene vi har foreslått. Vi er også interesserte i å gi muntlige oppklaringer om departementet skulle ønske det.

med vennlig hilsen

for Synshemmede Akademikere

Magne Bolme
leder

Terje Pettersen
leder av
utdanningspolitisk utvalg